

بررسی عوامل موثر افزایش بهره وری در آموزش و پرورش

فائزه رستمی

کارشناس ارشد

فاطمه فلاح مرکید

کارشناس ارشد بهسازی منابع انسانی

لیلا پورغفار

کارشناس ارشد روانشناسی بالینی

فاطمه رستمی

دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل موثر افزایش بهره وری در آموزش و پرورش صورت پذیرفت. روش پژوهش حاضر از نوع اقدام پژوهی می باشد. شیوه گرد اوری اطلاعات به صورت پرسشنامه و مشاهده بوده است. افزایش بهره وری در آموزش و پرورش یکی از دغدغه های مهم مسئولان و برنامه ریزان و افراد علاقه مند به سرنوشت کشور است، چرا که آموزش و پرورش یکی از ارگان های بسیار مهم هر کشوری می باشد و سرمایه های عظیم انسانی در آموزش و پرورش شکل می گیرند. از نظر نویسندگان بهره وری در آموزش و پرورش استفاده بهینه از زمان و مکان و نیروی انسانی و ارایه محتوای مناسب را شامل می شود به عبارتی با توجه به اینکه دانش آموزان آینده سازان این مرز و بوم هستند می بایست در امر غنی سازی و بهره وری محیط های آموزشی اهمیت خاصی قایل شد. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد با توجه به الگوهای پیشرفت گرایان می توان از جهات مختلف به افزایش بهره وری در آموزش و پرورش دست یافت.

کلمات کلیدی: افزایش بهره وری، آموزش و پرورش، نیروی انسانی، استفاده بهینه

مقدمه

آموزش و پرورش که دارای سرمایه عظیم انسانی در هر کشور است و نحوه فعالیت آن در هر کشور نشان دهنده میزان رشد و ترقی آن کشور می باشد. برای یک نظام آموزشی پویا و فعال، وجود یک فرهنگ قوی و قابل انعطاف و پاسخگو به نیازها، لازم و ضروری می باشد. این نوع فرهنگ شامل عوامل متعددی می باشند و متغیرهای زیادی را تحت تأثیر قرار می دهد که بهره وری، اثربخشی و کارایی از جمله آن ها است (پورآرمن ۱۳۷۳).

همچنین می توان اذعان داشت یکی از عوامل مهم و کلیدی در نظام آموزشی، معلمان و دبیران می باشند که عملکرد آنان و میزان کارایی و اثربخشی آنان و به عبارتی میزان بهره وری آنان می بایست مد نظر قرار گیرد (سیدآقامیری ۱۳۷۹). همیشه برای مسئولان، برنامه ریزان، کارشناسان و نیروی انسانی فعال در سازمان های خصوصی و دولتی و متخصصان علاقمند به سرنوشت کشور سؤالاتی از این قبیل مطرح است که چگونه می توان بهره وری را در سازمان ها افزایش داد؟

عوامل افزایش بهره وری در آموزش و پرورش

نیروی انسانی

از جمله این نیروی انسانی می توان به دبیران اشاره نمود چرا که در امر تعلیم و تربیت به رشد و شکوفایی تمام ابعاد انسان توجه داشته و نقش و جایگاه ویژه ای در زمینه تحقق اهداف آموزش و پرورش داراست. بنابراین می بایست زمینه را جهت ارتقاء بهره وری دبیران فراهم نمود. عملکرد معلمان به عنوان عاملی که اثر مستقیم در محتوای فکری و ذهنی و شخصیتی

دانش آموزان دارد. حائز اهمیت خاص می باشد لذا برای تحقق این مهم یکی از راه های مؤثر، بررسی عوامل تأثیرگذار بر بهره وری آنان است تا با شناخت این عوامل زمینه رشد و بهبود این افراد فراهم گردد.

زمان

از نظر پژوهشگر زمان یکی از عوامل مهمی در آموزش و پرورش است چرا که زمان از عناصری است که اگر یک ثانیه از آن بگذرد دیگر برنمیگردد. جمله ی معروفی که می گوید، وقت طلاست و باید ارزش آن را بدانیم.

محیط

یکی از عوامل مؤثر در آموزش و یادگیری شرایط و محیط یادگیری است (شعبانی، ۱۴۰۰)

اهمیت مکان یادگیری توسط افرادی چون پائینار و کینچلو در اثر مشترکی «برنامه درسی به عنوان تجزیه و تحلیل روانی» مورد شرح و بسط قرار گرفته است (فتحی و اجارگاه ۱۴۰۰، ص ۲۳۲).

ارایه محتوای مناسب

هر شخص باید تصمیم هایی بگیرد و عمل بکند. هرگاه ما عاقلانه تصمیم بگیریم و عمل بکنیم، به فلسفه ای نیاز خواهیم داشت. زندگی ما را وادار می کند که پرسش هایی درباره ی مسایل مختلف از قبیل سودمندی، حقایق علمی، زیبایی و زشتی، درست و نادرست و سرانجام تعیین معیارها و هدفها مطرح کنیم. طرح چنین پرسش های فلسفی طبعاً ما را به «فلسفیدن» وادار خواهد کرد.

فلسفه، شناخت عمومی ما را نسبت به زندگی و جهان گسترش می دهد و ما را فردی بار می آورد زنده، بسیار بصیر، بسیار انتقادی و خردمند. وقتی شخص درباره ی یک پدیدار، دارای شناخت فلسفی باشد می تواند آن را بهتر تجزیه و تحلیل کند و عناصر و عوامل آن را دریابد و نیز از داوری و تصمیم شتابزده اجتناب ورزد (شعاری نژاد، ۱۳۹۵، ص ۱۴۳).

زیبایی و زیبایی شناسی و مفاهیمی که در برخورد با هنر در آمیختگی با زندگی روزمره انسان ها دارد از مقولاتی است که فلاسفه شرق و غرب به آن پرداخته اند و تعاریف گوناگونی نسبت به این واژه و جایگاه آن ارائه شده است. زیبایی شناسی یا از رشته های فلسفه است که به عنوان نظریه تأمل در داوری های زیبایی شناختی تعریف میشود زیبایی شناسی، قابلیت است برای درک بهتر اجسام و باعث تغییر در نگرش میگردد (هالینگ دیل، ۱۳۸۹، ص ۷۹).

امروزه فلسفه آموزش به بیش از آنچه در گذشته بود توسعه یافته و رویکردهای جدیدی مورد استفاده قرار گرفته. یکی از این رویکردهای جدید می توان به روش تلفیق اشاره کرد که در این روش می توان محتوای برنامه درسی، مفاهیم و موضوعات درسی را با یکدیگر تلفیق کرد. و با بهره گرفتن از اصول و ویژگی ها و الگوهایی تلفیقی میتوان برنامه درسی تلفیقی جامع و کاملی ارائه نمود. (رستمی، ملکی، قادری، ۱۴۰۱).

روش پژوهش

اقدام پژوهی شیوه ای از پژوهش است که در آن معلم به صورت عملی مشکلات کلاس درس را مورد پژوهش قرار می دهد. و از نتایج آن برای بهبود فرایند یاددهی یادگیری استفاده می کند. اقدام پژوهی نوعی فعالیت علمی است. که در آن افراد در کار و فعالیت می کوشند وضعیت نامطلوب موجود را به وضعیت نسبتاً مطلوب تغییر دهند. راسل اقدام پژوهی را فرآیندی می داند که در آن وضعیت آموزشی دانش آموزان به منظور بهبود یادگیری آنها مورد بررسی قرار می گیرد. اقدام پژوهی در آموزش و پرورش، روش علمی حل مسائل و مشکلاتی است که کارورزان با آن در ارتباطند. و هدف آن بهبود، رفع یا کاهش مشکلات است.

توصیف وضع موجود و بیان مسئله

با توجه به اینکه امسال مدارس حضوری شده است و دو سال به دلیل شیوع ویروس کووید ۱۹ مدارس و محیط آموزشی در قالب مجازی برگزار میشد، به هنگام صحبت با همکاران متوجه شدیم که همه همکاران (دوره ی اول ابتدایی) با مشکلاتی اعم از آموزشی و پرورشی دانش آموزان مواجه هستند. برای حل این مشکل در وهله ی اول به این پرسش رسیدیم که چگونه می توانیم بهره وری در آموزش و پرورش را افزایش دهیم؟

در مرحله دوم بر این برآمدیم که پرسشنامه ای در این راستا بین همکاران پخش کنیم و نظر آن ها را در این رابطه به صورت مکتوب دریافت نماییم.

گردآوری شواهد و اطلاعات

برای اینکه بتوانم درباره پرسشنامه ای که طرح کرده بودم اطلاعات جامع تری به دست آوریم، موضوع را با همکاران دیگر در میان گذاشتیم، اکثر نظرات با گزینه های پرسشنامه یکی بود.

جدول شماره ۱

پرسشنامه	کاملا موافقم	نظری ندارم	کاملا مخالفم
استفاده کردن از تابستان (ادامه ی آموزش در تابستان با استفاده از معلم سال قبل)	✓		
اضافه کردن آموزش صحیح سبک زندگی اجتماعی از طریق کتاب و ... جزو واحد درسی گردد)	✓		

	✓		اضافه کردن درس فلسفه به دروس ابتدایی
		✓	داشتن کلاس جداگانه برای هنر و کاردستی
		✓	داشتن کلاس علوم و ریاضی و قران با تجهیزات مورد نیاز خودشان
		✓	اختصاص دادن بن های خرید لباس برای همکاران
		✓	امکان استفاده از مراکز ورزشی در ساعت کاری (پنج شنبه ها) به صورت اجباری و رایگان برای معلم ها
		✓	اطراحی و تدوین محتوای تلفیقی
		✓	ادامه سه سال تحصیلی اول تا سوم ابتدای با همکلاس ها و معلم اول خود
		✓	استفاده کردن از ورزشگاه در ساعت های ورزش و بردن بچه ها با اتوبوس به ورزشگاه
		✓	داشتن یک روان شناس کودک در مدرسه

تجزیه و تحلیل داده ها

پس از استخراج نتایج اطلاعات را مورد تجزیه و تحلیل قرار دادیم. براساس این نتایج را همهای گوناگون برای افزایش بهره وری در آموزش و پرورش ارایه گردید.

- استفاده کردن از تابستان (ادامه ی آموزش در تابستان با استفاده از معلم خودشان)
- اضافه کردن آموزش صحیح سبک زندگی اجتماعی از طریق کتاب و ... جزو واحد درسی گردد)
- امکان استفاده از مراکز ورزشی در ساعت کاری (پنج شنبه ها) به صورت اجباری و رایگان برای معلم ها
- اختصاص دادن بن های خرید لباس برای همکاران
- در صورت امکان بچه ها از اول تا سوم ابتدایی با همکلاسی های خود و با معلم سال اول ابتدایی دروس خود را ادامه بدهند.
- استفاده کردن از ورزشگاه در ساعت های ورزش و بردن بچه ها با اتوبوس به ورزشگاه
- داشتن یک روان شناس کودک در مدرسه به طوری که در طول هفته یک یا دو روز در مدرسه حضور داشته باشد
- اضافه کردن درس فلسفه به دروس ابتدایی (داستان های فیک)
- داشتن کلاس جداگانه برای هنر و کاردستی
- داشتن کلاس علوم و ریاضی و قران با تجهیزات مورد نیاز خودشان
- تدوین و طراحی محتوا به صورت تلفیقی ، هنری و زیباشناختی

انتخاب راه جدید موقتی

تصمیم گرفتیم چند راه که در حیطه کاری معلم است را به مرحله ی اجرا در آوریم.

ارایه محتوا به صورت تلفیق

درس قران با علوم به صورت تلفیقی آموزش داده شد. زمانی که برنامه درسی تعلیمات دینی را با سایر دروس تلفیق نمائیم، مطالب منسجم تر شده ، که این امر سبب اثر بخشی محتوایی مطالب میگردد. در صورت تلفیق به لایه های پنهانی دروس و توجه به تمامی ابعاد دروس موثر میگردد. در صورت تلفیق دانش آموزان می توانند مطالعات خود را به زندگی روزمره خود مرتبط سازند. علاقه مندی دانش آموزان به یادگیری و مشارکت و فعالیت در کلاس درس از دیگر مزیت های تلفیق برنامه درسی است. در صورت تلفیق درس تعلیمات دینی با سایر دروس میتوان این طرز فکر جدایی دین از سایر امور که در جامعه اتفاق افتاده را از بین برد و به این نتیجه دست یافت که دین مانع پیشرفت نبوده و حتی مهیمن برای سایر امور نیز می باشد. با تلفیق برنامه درسی تعلیمات دینی با سایر دروس میتوان سبب شد که دانش آموزان مطالب را به صورت مکتوب یاد گیرند بلکه بین اموخته های خود با طبیعت ارتباط برقرار کنند که این امر موجب تغییر نگرش دانش آموزان به درس دینی و اهمیت دادن به درس تعلیمات دینی و جذاب شدن این درس برای آنها گردد. تلفیق سبب می شود که یادگیری عمیق صورت پذیرد و دانش آموزان مطالب را حفظ نکنند. همچنین تلفیق سبب افزایش حس مسئولیت در دانش آموزان می گردد. در صورت تلفیق برنامه درسی تعلیمات دینی با سایر دروس هویت ملی و دینی در دانش آموزان شکل میگیرد (رستمی، ملکی، قادری، ۱۴۰۱)

استفاده کردن از تابستان (ادامه ی آموزش در تابستان با استفاده از معلم سال قبل)

یکی از همکارانم این شیوه را تقریباً ۱۰ سال است انجام میدهد . ایشان بیان کردند اکثر مواقع معلم های پایه های بعدی این اظهار نظر نسبت به دانش آموزان بنده داشتند که دانش آموزان شما در شروع سال تحصیلی با آمادگی بیشتری در کلاس حضور دارند و مطالب سال قبل را به فراموشی نسپردہ اند.

نتیجه گیری:

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل موثر افزایش بهره وری در آموزش و پرورش صورت پذیرفت. نتایج حاصل به این صورت بود که علاوه بر توجه و اهمیت به مقام و منزلت معلم که تحقیقات فراوانی در این زمینه صورت پذیرفته است، عوامل

دیگری نیز وجود دارد که سبب افزایش بهره وری در آموزش و پرورش میگردد، از جمله ی این موارد می توان به استفاده کردن از تابستان برای تداوم امر یادگیری دانش آموزان با استناد به جمله ی شهید رجایی که مدارس تعطیل می شوند، ولی آموزش نباید تعطیل شود، اشاره نمود. امکان استفاده از مراکز ورزشی در ساعت کاری (پنج شنبه ها) به صورت اجباری و رایگان برای معلم ها. اختصاص دادن بن های خرید لباس برای همکاران. در صورت امکان بچه ها از اول تا سوم ابتدایی با همکلاسی های خود و با معلم سال اول ابتدایی دروس خود را ادامه بدهند. استفاده کردن از ورزشگاه در ساعت های ورزش و بردن بچه ها با اتوبوس به ورزشگاه. داشتن یک روان شناس کودک در مدرسه به طوری که در طول هفته یک یا دو روز در مدرسه حضور داشته باشد. اضافه کردن درس فلسفه به دروس ابتدایی (داستان های فلسفی فیک). داشتن کلاس جداگانه برای هنر و کاردستی. داشتن کلاس علوم و ریاضی و قرآن با تجهیزات مورد نیاز خودشان. تدوین و طراحی محتوا به صورت تلفیقی، هنری و زیباییشناختی اشاره نمود.

منابع

پور آرمین، «ارزیابی مدیران وزارت آموزش و پرورش از آموزش فنی نیروی انسانی در زمینه آموزش» پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۳

رستمی، ملکی، قادری، فاطمه، حسن، مصطفی، بررسی الگوها و اهمیت تلفیق برنامه درسی تعلیمات دینی با درس علوم تجربی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی ایران، سال هفتم، شماره ۶۵، تابستان ۱۴۰۱

سید آقامیری، «بررسی عملکرد مدیران از دیدگاه معلمان مدارس راهنمایی دخترانه شهرستان کرج». پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۹

شعاری نژاد، علی اکبر، فلسفه ی آموزش و پرورش، امیرکبیر، تهران، چاپ شانزدهم ۱۳۹۵

شعبانی، حسن، مهارتهای آموزشی و پرورشی، جلد اول، سمت، تهران، ۱۴۰۰

فتحی واجارگاه، کوروش، هویت های برنامه درسی: شرحی بر نظریه های استادان برنامه درسی در دوران کلاسیک، نوفهم گرایي و پسانوفهم گرایی، تهران، ۱۴۰۰

هالینگ دیل، ریچینالد جان، آذرنگ عبدالحسین، تاریخ فلسفه غرب ۸۹، نشر ققنوس ۱۳۹۵

Abstract

The current research was conducted with the aim of investigating the effective factors of increasing productivity in education. The current research method is action research. The method of collecting information was in the form of a questionnaire and observation. Increasing productivity in education and training is one of the important concerns of officials and planners and people interested in the country's destiny, because education and training is one of the most important organs of any country. and huge human capitals are formed in education. According to the author, productivity in education includes the optimal use of time, space, and human resources and the provision of appropriate content. Education was given special importance. The results of the research showed that according to the models of progressives, it is possible to increase productivity in education in different ways.

Keywords: increasing productivity, education, human resources, optimal use